

Paraules de regraciament

Amics i company de lletres,

En primer lloc he d'agrair-vos que, en honor a la memòria del meu pare, el gran prosista català Prudenci Bertrana, m'encomaneu aquest breu parlament de gràcies.

Jo no sóc digna de figurar entre vosaltres per la senzilla raó que mai no m'he ocupat activament de la noble tasca dels Jocs Florals. I, certament, ni a vosaltres se us hauria ocorregut encarregar-me'n ni a mi m'hauria escaigut acceptar si no ho fessim, vosaltres i jo, a la intenció i memòria d'aquell que tant devia als Jocs Florals i de qui, per honra i goig meu, duc el patronímic.

Les meves gràcies no brollen simplement de la meva ploma en un acte social de cortesia, brollen directament del meu cor filial, sincerament, fervorosament català.

Si Prudenci Bertrana pogués oïr-me, sens dubte somriuria i jo li tornaria el somriure en una entesa sentimental perfecta, feta d'amor a Catalunya i de respecte i reconeixement als Jocs Florals.

Ell sabia i jo no ignoro el que aquesta festa poètica ha estat per a Catalunya i seguiria essent-ho si l'etern i constant enemic de la nostra cultura no ens privés de celebrar-la amb la puresa, esplendor i ressonància literàries i socials d'altres temps.

Quan ara fa uns anys vaig escriure un opuscle titulat: SORTS I DISSORTS DE LA LLENGUA CATALANA, no publicat perquè no vaig voler acceptar les esmenes de la censura, ^{FRANCESC} ~~Jean~~ Maspons i Anglesell em va dir: "No oblideu dedicar uns paràgrafs a la festa dels Jocs Florals. Parlar de llengua i de literatura catalanes, sense esmentar la influència que sobre ambdues ha tingut la Gaia Festa seria un error i una ingratitud."

Recullo les paraules de Maspons i Anglesell i les faig meves. Reconec que gràcies a la instauració dels Jocs Florals, la Renaixença literària catalana va fer un gran pas endavant. Els poetes catalans encara tímids, indecisos i desorientats, degut a un llarg període de decadència, acudien als Jocs Florals, no en cerca de diners i de glòria sinó en cerca d'encoratjament i estímulo. Ells no ignoraven que llur llenguatge era pobre, simple, bastard, vacillant però

es van llençar heroicament, humilment, catalanescaament a conreuar-lo amb l'esperança, no fallida, d'un **recobrament** de la nostra llengua. I tots aquells conreadors dels Jocs Florals instaurats, van ésser els autèntics capdevaners de la Renaixença encara que avui quasi tothom ho hagi oblidat.

Els pocs genis de la nostra literatura - de genis solen haver-ni pocs - potser haurien **résorgit** de la decadència pel seu propi impuls natural com els **crocus** i les **prímules** sorgeixen de la neu en arribar la primavera. Però pocs haurien tingut la força de fer-ho sense la invitació a escriure i a presentar que els brindava la Gaia Festa. Tothom hi fa verba, tothom inventa facècies a propòsit dels Jocs Florals. (alguns amb força gràcia com Russinyol amb Els Jocs Florals de Can Prosa) Qui més, qui menys, tracta de ridiculitzar-los, oblidant que la tasca dels Jocs Florals, com els cors d'en Clavé, com el teatre d'en Pitarra, com els Setze Judges de l'Espinàs són formes més o menys selectes i refinades, més o menys populars i vulgars de patriotisme. Per a servir el país tots els camins són bons, sobretot quan el país travessa aquests llargs períodes de decadència.

Els grans com els petits poetes, els cèlebres com els obscurs prosistes, debem encoratjament i ajuda a aquesta institució. Qui més qui menys dels nostres pares, i, potser nosaltres mateixos, hem encetat la nostra carrera literària tirant als Jocs Florals i guanyant-hi un premi. Fóre llarg enumerar tots els escriptors catalans que els deuen la primera empenta. Segurament Jacint Verdaguer és un d'ells i Caterina Albert, que va encetar el pseudònim Victor Català provant fortuna als Jocs Florals d'Olot, i Prudenci Bertrana, del qual avui celebrem el centenari, qui envià el manuscrit de Josafat, el seu primer llibre, a la Festa de la Bellesa de Palafrugell. La novel·la no fou premiada per escriptors moralitzants dels mantenedors però fou impresa immediatament a Palafrugell mateix i produí gran sensació entre els lectors d'aquella època.

La carrera literària de Bertrana, sens dependre exclusivament dels Jocs Florals, no se n'aparta mai. Comença en els Jocs Florals de Palafrugell, l'any 1906, fi-neix en els Jocs Florals de Barcelona l'any 1936.

En 1910, amb uns fragments de Proses Bàrbares, guanya la copa d'argent ^{en} els Jocs

Florals de Barcelona. En 1911 hi pronuncia el seu discurs de mantenedor, L'any 1923 guanya el premi Concepció Rabell amb el seu recull de proses: Els Herois. L'any 1933 obté el Fasthenrat amb El Comiat de Teresa. I en l'any fatídic 1936 pronuncia el seu discurs de president que és com una mena de testament literari alhora que el seu comiat al públic i a les lletres catalanes. A partir del '36, el silenci més feixuc embolcalla l'obra literària de Prudenci Bertrana. Trist, decebut, aclaparat per les circumstàncies, mor d'una malaltia de cor en l'any 1941.

Alguns anys després de la seva mort es publica i es ven mig clandestinament la seva obra pòstuma L'Impenitent. Pocs la compren, pocs la llegeixen. La literatura de Bertrana sembla tan morta i oblidada ^{com} ~~com~~ el mateix escriptor. Aquella formosíssima i acurada prosa roman enterrada en alguna biblioteca i pocs, molt pocs, senten el goig de desenterrar-la i llegir-la. Els joves no la coneixen. Alguns no ignoren que Bertrana ha existit i que el seu lèxic rural i naturalista és abundant i matizat i la seva prosa minuciosa i detallista. Coneixen alguns títols dels seus llibres però només els títols,

el text, no. Ningú no té temps de llegir. Fendmen curiosíssim dels nostres temps : quant més s'escriu menys es llegeix. Hom ha perdut la costum de llegir. En aquest petit però gran país tenim de tot. Entre altres coses, crítics literaris ~~acreditadíssims~~ ^{acreditadíssims}. Un d'aquests, el nom del qual no es pot pronunciar sense llevar-se el barret, ha dignat jutjar l'obra completa de Prudenci Bertrana sense llegir-la (que no l'ha llegida s'endevina de tres hores lluny). Ha escrit, naturalment en castellà, que Prudenci Bertrana era un segundón de les lletres catalanes, oblidant, de passada, que en castellà segundón no és paraula adequada en aquests cassos.

Un altre dels personatges capcers de la nostra crítica ha dedicat un llarg article al centenari de Bertrana on no es parla de l'obra de Bertrana, probablement perquè l'autor no ha tingut temps de llegir-la . L'escriptor esmentat que és una mena d'Esperit Sant de les lletres catalanes, posa la seva prestigiosa signatura sota l'esmentat article i roman satisfet i descansat, convençut que els lectors s'ho empassen tot . De descansats hi queden igualment els directors i redactors literaris, els quals, lògicament, tampoc no han tingut temps de

llegir l'article esmentat i, encara menys, alguna obra del gran prosista català .

Si els cimals i els guies de la literatura contemporània no tenen temps de llegir, fan de crític únicament per a guanyar unes pessetes i es veuen obligats a escriure corre-cuita coses superficials i indocumentades ; què podem lògicament esperar del lector corrent que no llegeix per obligació sinó per gust, a hores escadusseres ? No res, suposo. El contrari seria somniar truites.

Un escriptor dels més cotitzats actualment em deia un dia parlant dels mestres de la literatura catalana de començament de segle: " Sóc massa jove per a conèixer-los " Vaig comprendre que, en el seu concepte cada generació ha de conèixer la que li correspon i prescindir de les passades. Només s'ha de llegir els escriptors de la mateixa generació i encara de pressa. Es un concepte nou de la història de la literatura. La nostra començaria amb Pedroló i acabaria amb Saladrigas. Pedroló seria un vell que sap escriure, Saladrigas un jove que encara no en sap però promet. Qualsevol se'n recorda d'un tal Bertrana que va publicar la seva primera novel·la en 1906!

Diuen que escrivia un català tan ric ,tan pur,tan saborós, que la seva prosa rural embaumava com les herbes camperoles i sonava com la mateixa remor de la naturalesa. Però, com ens podem entretenir a llegir? Tenim pressa d'escriure, de guanyar premis,de publicar. Ens acontentarem del pobre i feble vocabulari ciutadà ,consultarem el diccionari,sobretot el de l'Albertí que ens permet escriure en català bo i pensant en castellà.

Pressa! Pressa! Pressa! Fem-ho tot de pressa i com Déu vulgui. Aquesta és la característica del nostre temps .

Prudenci Bertrana no en tenia mai de pressa. La seva prosa es formava dintre seu, any darrera any en contacte directe amb la terra i amb els homes de la terra ,aplegada, amorosida,perfeccionada en el silenci una vida austera i recollida . La prosa bertraniana no és per a llegir-se anant en autobus, o en una taula de cafè o davant la televisió o escoltant discos. Per això el públic en general i els crítics en particular no coneixen Bertrana.

Però vosaltres,amics meus, sou una excepció. Vosaltres heu llegit Bertrana,

vosaltres coneixeu la seva prosa i l'admireu i l'assaboriu com jo. Avui heu volgut dedicar-li aquest homenatge íntim però fervent i és per això que, com a filla i admiradora incondicional del gran prosista català, jo he acceptat escriure i llegir aquestes quartilles davant vostre.

Gràcies ben sinceres i cordials us dono, en nom de Prudenci Bertrana.

Prudenci Bertrana